

Ханты Ясәң

Основана
1 ноября 1957 года

04.09.2025
№17 (3677)

Йилуп вәндтыйлды ол пида!

Йилуп 2025-мит вәндтыйлды олн олаңмит класса юхтум Тэкаң нявремәт.
Тэк айшкола сайт эвәлт вўюм хур

Касум мўвн
кев хурасңан
пўншсыйңан

» 4

Мет мосты
вәндтаты
неңев

» 6

«Хәтдые»
немуп Х-мит
әктупсы

» 8-9

Вәндәтәты вәр йилуп щирн ләщәтлэ

Тәм ванән Сәрханәл вошн округ вәндәтәты ёх вән мирхот вәс. Щәта округ кәщә хә Руслан Кухарук, нявремәт, айлат хуятәт вәндәтәты ёх па щир вәтәты арсыр кәщәйт әктәщәт.

» Мўң, Россия мўвев президент хә Владимир Путин так ясәң щирн вәдлүв. Мўңева нумсәң, рәт мўвев сәмәңә тайты нявремәт енмәдты моел, – лупәс округ губернатор хә.

Моел лупты, округевн учителәт 2036-мит олд вән-ты «Стратегия развития образования» поступсы щирн рәпитләт. Йилуп вәр – щит Россия мўвев МАХ

немпи йилуп мессенджер версы, щир унтас әшкола кәщәйт, вәндәтәты ёх, нявремәт пәдывәңкидал-ащидәл пүтәртты па моел верәт тәты веритләт.

Уша йис, па олд 5–7 классәтн вәндәтәтлэ нявремәт пәдә «Рәт мўв йис вәдупсы» урок тәты пәтлэ. Щир тумпи тәм вәндәтәты олд вўш эвәлт 5–9-мит классәң нявремәт йилуп «История» киника

щирн вәндәтәтлэ пәтләт.

Округ кәщә хә лупәс, Россия мўвев информационал реестр хушә 7–35 олд луват Югра мўвев 5744 хәннәхә хәншы. Щир ёх арсыр нумсәң кәсупсәтн нух пәтсәт, дыв пүтәрдәл научной журналәтн хәншман вәдләт. Тәм олд 3192 нявремәт мет йәма экзамәнәт мәсәт.

Округ губернатор ясәңәл щирн, тәм олд мет тәса нявремәт вәндәтәты ёх пәдә

немәсыя вухәң премия версы. Щир кәсупсәтн арсыр номинацияйт щирн нух пәтум вәндәтәты хуятәт 500 шураәс шойт ёша холумләт.

Щир тухәдпи аспирантура йәма етшуптум па диссертация холумтум айлат учёной хуят 200 шураәс шойт вухн сухуптәдлэ, лүв научной кәщәдә – сот шураәс шойт.

www.admhmao.ru тәхи

эвәлт вўюм айкел

хәнты ясәңә тулмәшәтәс:

Людмила Гурьева

Сәрханәл вошән рәт йасәңәт оләңән йеңтә пәсан вәс

Мирхот пүрайн

Вөйәт дор тәдәщ хәс хәдмит хәтлән Сәрханәл вошән «Нявремәт тәса па йәма рәт йасәңә вөнәдәтәты па культура оләңән уша верты» йеңтә пәсан мәнәс. Тәм йеңтә пәсан Августовской мирхот хушә верса.

Щир пәсана учёной йох па нявремәт вөнәдәтәты йох Москва хон вош, Йом вош, Сәрханәл вош па Нефтеюганской,

Сәрханәл па Сүмәтвош районәт эвәлт йухәтсәт. Дыв рәт йасәңәт па культура оләңән пүтәртсәт, хушә тәм вәдтәвән нявремәт рәт

йасәңә хушә, муй вүрән онлайн-курс ләщәтты па па сыр-сыр пүтәр.

Ас-угорской институт научной сотрудник Ирина Молданова йеңтә пәсана әшкола-интернат оләңән пүтәртты вохса. Вантә, Ас-угорской институтән әшкола-интернат хушә вәдты нявремәт оләңән семинар вәс.

Щир семинара нявремәт вөнәдәтәты йох рәпатайәд оләңән пүтәртты әктәщәт.

Дыв внеклассной рәпата оләңән па нявремәт рәпата пәдә хушә оләңән пүтәртсәт. Лүв щир вәр оләңән пүтәртәс, хушә нявремәт вөнәдәтәты йох әшкола-интернат вәдты нявремәт йәма вөнәдәтәтлэ па дыв тайты кәсәл луват рәпата верты пәртләл.

Мир пүтәртты йәтшәм йўпийән округ вөнәдәтәты вәр тәты тәхи кәщә ләңкәр нә Инна Святченко йасәңә вўйльәм хәнтәтә пәмәщипа лупәс.

Щәдәтә йеңтә пәсанән вәдәм йох пәдә лупәс – ләдн ат муелты йасәңә округ вөнәдәтәты вәр тәты тәхия китләт, хушә рәт йасәңәдә йәдлэ тәты.

(Йилуп алфавит щирн хәншум пүтәр)

Пүтәр хәншәс:

Ирина Молданова

www.khanty-yasang.ru

Мәнум дапәтн Ёмвошн мирхот вәс, хута Россия мўв хәннәхә правайт вәньдәты уполномоченной хуятәт әктәшийдсәт. Лыв ши мирхотн кәши-мәш тайты хәннәхуятәт правайт вәньдәты верәт олаңән путәртсәт.

Мирхотн Ёмвош округ кәща хә Р. Кухарук, Россия мўв луваттйин хәннәхә правайт вәньдәты не Т. Москолькова, Россия сенатор па Увәс мирәт, Сибирь па Дальний Восток Ассоциация кәща хуят А. Новьюхов, округев федеральной инспектор А. Постников, Югра мўв хәннәхә правайт вәньдәты хуят Н. Стребкова па Россия па мўвәт эвәлт уполномоченной хуятәт вәсәт.

» 15 ол юхлы Югра мўвн хәннәхә правайт вәньдәты хуят рәпитты питәс па әмәш, хути тәмхәтл Россия мўв координационной совет тәта пүншсүв. Тәм мәр округевн уполномоченной хуятн вән рәпата версы, шеңк ар хәннәхә лүв хуцәла арсыр нўша верәтн нәтупсы вохман юхтылдәс. Округ правительства хуятәт хәннәхә правайт вәньдәты уполномоченной хуят пида и нумәсн, и ширн рәпитләт па ши унтасн

ВЭЯТН ШИ ОЛӘҢҢ

Югра мўвн мет олаң уполномоченной хуята 2010-мит олн Александр Сидоров йис. Щәлта 2015-мит олн лүв юканда тәм тәхия Наталья Стребкова павәтсы. 15 ол рәпата тәм тәхия мәр уполномоченной хуят хуци 33 пўш аршәк нәтупсы кәншты питсы. Щиты 2010-мит олн – 245 арат вохты непек хәншсы, 2024-мит олн – 8096 арат. Мет вудаңа уполномоченной хуят пәта вәд – СВО тәхийн даясум хуятәт па лыв хотәң ехләд пәта сыр-сыр нәтупсы ширәт дэщәтты, кәшаң-мәшәң хуятәта, әңкиды-ашиды хәшум пушхәта па па нўша верәт тайты хәннәхуятәта мосты ширн нәтты.

Хәннәхә правайт вәньдәты хуятәт мирхот пурайн. vk.comshtabugra хур

Хәннәхуятәта нәтты щира рәпитләт

ар мосты поступсы па нәтупсы вер дэщәтсы, – лупәс Р. Кухарук.

Мосл лупты, округевн кәши-мәш тайты хәннәхуятәта нәтты вер мосты ширн дэщәтман вәд, щит правозащитной, социальной па лекщитты ширәтн. Иса округевн 68 шурәс кәшаң-мәшәң хәннәхә вәд. Федеральной нәтупсәт тумпи лыв пәтәда округев эвәлт 15 арат нәтупсы вер дэщәтды.

Шимәш хуятәт пәта Югра мўвн кәт многопрофильной реабилитационной тәхия вәд, нивл реабилитационной тәхия, 20 комплексной

тәхия. Кәшаң тәхийн инвалидәт пида рәпитты хуятәт вәдләт па «Центр дневного пребывания» тәхет рәпитләт.

Тәм ол вўш эвәлт кәшаң-мәшәң нявремәт пида электронной сертификат ширн рәпитты питсы па 590 мәшәң няврем лекщитты шир вәд.

Округевн кәши-мәш тайты хуятәт пәта пәдньи-цайт муй па культура хотәт мосты ширн дэщәтман вәдләт, дәдн лыв кен ширн шив луңты ат веритсәт.

Мирхотн специальной военной операция тәхийн даясум ех олаңән путәртсы.

» Тәмхәтл мўң Югра мўв кәши-мәш тайты хуятәт олаңән путәртты тәхия пирисүв. Тәта СВО тәхийн даясум па даясты хуятәт пәта ар мосты па тәм йис ширәт дэщәтлүйт. Вән пәмәшипа ясәң дәңхалум лупты округ кәща хәя Р.Н. Кухарука, лүв Уполномоченной хуята рәпата верн така нәтл,

– лупәс Татьяна Москолькова.

Мосл лупты, округевн СВО тәхийн даясум па мәшмәлтум хуятәт пәта арсыр нәтупсәт и тәхия верман вәдләт. Тәмхәтл Югра мўвн 370 щимәш хәннәхә вәд. Ищиты лыв пәтәда немасыя мосты щўңкәт па машинайт ләтман вәдләт па тәрүм пәта щитн мәлуйт. Щитумпи щимәш машинайн яңхты пәта тәрүм ширн вәндләлуйт.

Ищиты СВО тәхийн мәшмәлтум хуятәт пәта вәдты хотләд мосты ширн дэщәтлүйт.

» Хәннәхуята мосты пурайн уполномоченной хуят хуци юхәтты нўша йис ки, ән мосл давәдты, хән вәлупсәд ювра щира питл. Хәннәхә мўң хуцәва юхтәс ки, мўң лүвәд хәләнтләв па мосты ширн нәтләв, – лупл Н. Стребкова.

Округ кәща хот айкел хәнты ясәңа тулмащтәс:
Надежда Вах

Там ол вайт дор тылщ 13-14-мит хатлннн Хулдор па Помут кертнн хуши длын дла-
сум па пурм ёх пата обелиск кев хураснн пуншсыйнн.

Там ол мун Вулаң Отечественной длын нух питум хатл вш эвалт 80 ол посталув. Вулаң
длын нух питум верат намты мосл. Ши длаврт олат олнн киникайт ханшман, кинайт
вуйман валлат. Топ тамхатл па ши щимаш длаврт хатлат юхатсат, хилыдал иши СВО хуца
там йис нацистат пила длаяслат.

Касум мувн кев хураснн пуншсыйнн

Помут кертнн кев хурас пуншты пурин. С. Рандимова верум хурнн

Даль олцитум пу-
райн мун хул па
вой велпслаты, вуды
тащ длавды икилв ай
кертнелв эвалт имухты
вуракат вошитты мансат.
Увас мират вантан вал-
ман лухн па пушкан пила
ячхсат, щимаш ёрнн па
таксар хайт длая мансат.
Арсырмвтхетндалясат,
щит Карельской фронт,
Ленинград, Сталинград,
Япония хуца, Берлин
ванты ячхсат.

Нуви санхум район ка-
ща хэ Сергей Маненков,
округ дума депутат хэ Анд-
рей Осадчук, Югра мувн
«Русское географичес-
кое общество» тахи
каща хуят Дмитрий Сот-
ников па научно-ис-
следовательской эт-
ноархеологической тахи
каща Александр Кениг
Нуви санхум вош эвалт
Касум юхан хуват Вутвош

Хулдор кертнн кев хурас пуншсы

карта хопн «Маршрут По-
беды» экспедиция щирн
ячхсат. Лыв манман кашаң
карта хойлясат – Кешлора,
Касума, Помута, Вутвоша,
длн кашаң кертнн, хута
обелиск кев хурас вал, анн
лыптат пунты.

Хулдор кертнн каща
ёх па кертнн ханнехуятт
кев хурас пуншсат. Щит
вулаң па ям вер. Таата далы

пураин пираш ёх, имет па
нявремат така рэпитсат,
вой-хул велпсласат. Нав-
ремат тут юх сварман
рэпитсат, воншумут акат-
сат па вуды ахлатн нюхи,
хул, воншумут тетля-
сат. 1942-мит олн Сталин
немпи хул артель ёх
фронта таты пата 2352
пуд арат хул акатсат па
масат.

Вайт дор тылщ 14-
мит хатлнн Нуви санхум
район каща хуятат па ал
мир Помут воша юхатсат,
длн таата иши обелиск
пуншты па анн лыптат
пунты. Кев хурас хуца
длаясум ханнехуятт
немлал ханшман валлат,
дыв Помутайкертнн эвалт
длая мансат.

«Сталинская трибуна»
газетин ши пурин
ханшман вас: «Вутвош
(радио хуват). Помут аш-
кола эвалт нявремат па
ванлтаты ненат «На-
родный учитель» авиа-
экскадрилья верты пата
тылщ рэпитты вух ма-
сат. Вухн – 1784 шойт,
облигация щирн – 350
шойт акатсат».

Сергей Петрович ясан
лупас:

» Ям ясан па ван пә-
машипа ши ёха, хуятат
манема щимаш ям вер
верты ненатсат, щит «Ко-
нус» немпи тахи каща
Сергея Верещагина, дыв
обелискат версат. Щит
ям па вулаң вер! Кашаң
ханнехэ щив вантман лув
ратлал намалмал. Кашаң
кертнн эвалт ханнехайт
Вулаң Отечественной длая
мансат, кашаң хот эвалт
ханнехуятт рат мувел
эвалт вуракат вошитты
мансат, щит мунева па
нявремата намты мосл.

Мун длаңхалв пәма-
шипа ясант лупты ши ёха,
хуятат далы пурин нух
питум хатл пата ухдал
пунсат, юхи ант юхатсат,
хуятат тарма рэпитсат.
Ши олнн мун иса намты
па нявремата путартты
питлув.

Путар ханшас:
Светлана Рандимова

www.khanty-yasang.ru

Вэн научной мирхот версы

П.Т. Молданов

Т.А. Молданова

Л.С. Поршунова

Н.Е. Краснопеева

Там пүш вэйт дор тылдь 22-24-мит хэглэнт Нижневартонской район Мегион вошн «Хэглэ» («Хэглэ») немпи яңмит ёмэңхэглэ вэс. Там фестиваль мэнтэ пурайн «Югра – диалог поколений» научно-практической конференция версы.

Тамэщ вэн мирхота Новосибирск, Екатеринбург, Нижневартонск, Ханты-Мансийск вошэнт эвэлт ар учёной ёх, этнографэ, археологэ, лингвистэ юхтылдэсэ.

Новосибирск вош эвэлт филологической наукайт доктор не Наталья Борисовна Кошкарёва ясаң тэс, муй пура вүш эвэлт хэглэ етты пелэаңн «Пүпи як хот» олаңаң учёной ёх непека ханшты пэсэсэ.

Исторической наукайт кандидат не Татьяна Александровна Молданова путэртэс, хутыса хэглэ етты пелэаңн хэнтэт пүпи якты вер нух едмэтысэ.

Татьяна Александровна ястэл:

» Мет олаңаң мүй «Пүпи як хот» «Торум Маа» музей хэргэ лэжэнтты нумэс версэв. Еремей Айпин хэглэ етты пелэаңн хэнтэт «Пүпи як хот» пижэнт яма вэйтты ёх

ахтэс, шит Пётр Кириллович Купландеев, Тимофей Иванович Кечимов пухэглэ пила. Ма па увэс хэнтэт «Пүпи як хот» пижэнт яма вэйтты ёх яха тэслам. 1988-мит одн музейн Еремей Данилович рэт лүң хотн «Пүпи як хот» версэв. Ши пурайн муң уша павэйтсэв, хэглэ етты пелэаңн хэнтэтн «Пүпи як хот» нюр па ширн верла. Увэс мүй хэнтэт «Пүпи як хот» лүв шир тайл. Ши вер ийха лыдэнтты нюр аң рэхл.

Пётр Тимофеевич Молданов «Ханты ясаң» округной газетайн рэпитл па Пүпи як хот ашкола тэхийн кэща хэя вэл. Лүв путрэл лүңэнтсэлэ, муй ширн ай нявремэнт там ашколайн пүпи як хот верэта, луңалтупата вэнтэлайт.

Наталья Евгеньевна Краснопеева «Торум Маа» музей тэхийн научной сотрудинка рэпитл. Лүв путэртэс, хутыса Увэс

мүй, Сибирь па Дальний Восток шуши мирэнт хүй, сух эвэлт пурмэсэнт ёнтлэнт. Иис пурайн увэс мүйэнт вэлты арсыр мир: негидальцэ, нанайцэ, ульчэ, орочэ, удегейцэ, нивхэнт тэхэглэ лэмэнтсэхэнт хүй, поням сух эвэлт ёнтмел па таймел, шит арсыр сэхэнт, качэнт, нирэнт. Там иисн шимэщ лэмэнтсэхэнт тэп иис пурмэс шавиты тэхетн тайлайт па мира ванлэлайт. Ханты па вухэглэ мирев па шимэщ пурмэс иис пурайн тайсэнт. Пэнтэ сух хирэнт ёнтсэнт. Ин там иисн шимэщ пурмэс па аңтэм. Верэнтты ёх тэп сувенирэнт шира ай тэптэң, хириет ёнтлэнт.

«Экоцентр» тэхий научной сотрудинка Расима Аламетдовна Ибраева хэглэ етты пелэаңн хэнтэглэ вэлты пижэнт олаңаң путэртэс.

Исторической наукайт доктор хэ Валерий Валентинович Цысь «Угроведческие исследо-

вания и материалы в научном наследии Х.М. Лопарева (1862-1918 гг.)» олаңаң путрэл мэнасэ.

Ёмвошн вэлты «Мүй-авэнт па Ханнехэ» музей эвэлт ар хүйт юхтылдэсэ. Ши тэхийн рэпитты ими Наталья Анатольевна Тучкова сэрханл хэнтэт ёрнасэнт ёнтты вер олаңаң ясаңлэ тэслэ. Лариса Сергеевна Поршунова «Музейные проекты и выставки» тэхийн кэща неңа вэл, лув пүтрэл «Образ медведя в музейных собраниях» олаңаң мэнасэ. Константин Евгеньевич Протодьяконов – палеонтология тэхий хушты кэща хэ, лүв Саха (Якутия) мүйн Усть-Янской район хуша вүлы давэлты вер олаңаң пүтэртэс.

Па ар ёх Мегион, Нижневартонск вошэнт эвэлт путэр вүйлэсэнт, шит ай нявремэнт давэлдман тайты хотэнт рэпитты неңэнт, ашколайн вэнтэглэнт айлат ёх, университетэнт вэнтэглэнт айлат хуятэнт ясаң тэсэнт.

Путэр хэнтэсэ:
Наталья Краснопеева

Щиты ипўш мўң «Ханты ясаң» газетаева И.Ф. Пермяков немпи Полднавāt ашкола нявремāt ханты ясаңа па рāt литература явнлātы нецел Анастасия Евгеньевна Вахат олāн ханшсāt. Мўң редакциев пāта лўв ищи тынāң хāннехә, вантә, лўв иса пураин мўң пиләва и нумāсн рәпитл – лўв вәнлтурм нявремлал мўң ләщātты кәсупсәтн кәслāt. Щи тумпи лўв мўң пиләва «Юный корреспондент» верев тәл, щит пāта лўвела вән пәмашипа ясаң луплўв.

Мет мосты вәндәты нәңев

^ A.E. Вахат

Нәмдәм, хутыса яң оң юхлы
ма мет сыры тәм айлат не
рәт ясаңа вәндтаты ёх кәсупсыйн
шиваләсем – лүв ши пурайн нух
питәс. Муй щәта әмәщ вәс – щит
лүв йилуп интерактивной сохәл
хуща хәнты ясаң, урок ләщәтәс. Интәм
Анастасия Евгеньевна 15 оң әшко-
лайн рәпитл, щит эвәлт вета тәл көща
ләңкәр неңа вәл, лүв иса пурайн
тәм йис щирн әмща рәпата ләщәтл.

Полднăвт кĕрта яңхмемн ма
лұв пилĕт вейтантылдсум па
путăртсум. Уша версум, лұв ханты
хоттел ёх хуца сема питăс. Ащел
Евгений Васильевич, аңкел, Анна
Матвеевна Себуrowнăн. Аңкел хан-
ты Пятниковăт рĕт эвĕлт йил. Юдн
иса пурайн рĕт щирн путăртсĕт,
щирн лұв ай пура вўш эвĕлт ханты
ясăна вĕнлĕтăты неңа йити нĕмĕсĕс.

» Ма олаңмит вәндтум неңем
Татьяна Ивановна Хорошева
вас. Хәнты ясаңа мўңев Лариса
Герасимовна Лельхова вәндтәс.
Дын пеләна па па учительдам пелды
вантмеңн ма нәмәссум, муйсәр
ям рәпата – учитель эвәлт няврәм
кашәң хәтл мосты вер олаңән уша
верл – щит мет мосты вер, – лупәс

Урок пұрайын

Анастасия Евгеньевна.

Ашкола юпийн 2004-мит од
лүв Ёмвоша юхтас. Тата Югорской
государственной университет
етшуптумал, юпийн нявремът хән-
ты ясаңа па литература я вәндтаты
неңа йис. Нәмләлэ:

» Университетн вәндтыйлды олдам – шўняң пура, тата йилуп пилнәңдам, ләхәслам пида вәтаңа йисум. Хәнты ясаңа мўң уёной имийн В.Н. Соловарн вәндтәсыюв. Луң пурайн па уёной не З.С. Рябчикова пида хәнтәт хущи ай кәртәта яңхсўв. Хәнты мир эвәлт йис путрәт, моньшәт, әд путрәт нух хәншсўв, шәдта мосты утәт дипломной непека пунсўв.

Щадта непекай ханты эви Пол-
нават ашкола кэща хэйн А.Г. Лу-
зянинан юхлы рэт кэрт ашколая
рэпитты вохсы. Щата ар ол 1-11
классан январь ханты ясаңа па
литература вэндтэл. Пүтэртэл:

» Ма, вантэ, тәм йис щирн әмща
урокәт дэщәтлүм, щит пәта тыв иса
муй мосл дәтсы. Щиты Касум кәртәң
«Люкан» тәхи эвәлт ханты ясәң па

литература вәндтәты пәта нәмәсыя
пазлы шўңкәт, «Таёжные краски
югорского края» йўхәң юнтупсы
па па мосты утәт дәтсүв. Ашкола
киникайт дўңатты хотн иса мосты
нәпекәт вәлләт.

Вәндтәты не иты Анастасия Евгеньевна иса пурайн вәндтыйл, немасыя арсыр курсәта яңхийл, мосты верәт тәл. Щиты лўв «Центр продвижения языков и культур обско-угорских народов» па «Стойбищная школа-сад им. Ю. Вэллы» немпи тәхеңән ёх пида Полднавәт ашколайн «ЮграМaa: уроки из Торум Мaa» вер тәл. Ши тумпи кәртәң мир па нявремәт пәта хәнты ясаңән «Этнодиктант» вер ләщәтл. «Хәнты ясаң. 4 класс» немпи рәт ясаң вәндтәты киника хәншәс. А.Е. Вахат арсыр музейт ёх пида рәпитл. Щиты ям арат ол юхды рәтләл пида «Лапәт тәрүм ортүм мўв, хәт тәрүм ортүм мўв» немпи вандлүпсы ләщәтәс па «Торум Мaa» музейн аляс па пүтәртәс, муй вўрн Пятниковәт, Себуровәт па па Вән Ас мўв хуща хәнты рәтәт тывсәт.

Ханты ясаңа вәндтәйты не арсыр
кәсүпсәта яңхийл, щәта па учителят
эвәлт вәндтыйл па дывела вәндтәл,
муй щирн лүв эвәт-пухәт пида рә-
питл.

Анастасия Евгеньевна икел, пида пух тайлаңан, лув ин ашколайн вондтыл. Юлн пухл аңқаңкел, аң-щәщәл па аңкәл эвәлт ханты ясәң хәдәнтәл. Рүтышуман дыв щемьяел лүң пурайн арсыр воньшумут, туләх, нохәр әкәтләт, тәл пурайн лухн хәтәтәлдяләт.

Ешак Анастасия Евгеньевна!
«Ханты ясаң» газетаев ёхлүв эвэлт
наңена Нумсаң хәтл пата вән
пәмәшпа па ям ясаңт лупты даң-
халүв. Елды иштити ши әмшә няв-
ремәт ханты ясаңа па литература
вәндәт! Мосаң, ханты наң вәндтум
нявремдән эвәлт хуят иши сорни
рәт ясаң елды тәти пәтл.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Шульгина

Нявремәт вәндтәты хоттел ёх

Па ши вәндтыйлды пура юхтәс, нявремәт, айлат ёх па учителят лўң мәр йма рўтыщәсәт па йилуп ёрн, хуйтат ашколая, хуйтат колледжәта, институтәта йилуп нумсәт, йилуп щирәт уша павәтты мәнсәт.

Ма тәта нявремәт вәндтәты не Татьяна Дмитриевна Желкайдарава (Салиндер) олаңан хәншты ләңхалум. Лўв Ямал мўв Тазовской вошн вәл, «Полярная звезда» образования тәхийн рәпитл. Мин лўв пиләда Петра хон вошн вәтаңа йисмән, хән щәта увәс мирәт институт ёмәңхәтл постәсы. Хәнты лўв тәта вәндтыләс.

Татьяна Дмитриевна учителят хоттел ёх эвәлт вәл. Аңкел па упел ищи А.И. Герцен нәмпи университетн Увәс мирәт институтн вәндтыйлсәңән. Лўв па 2003-мит олн тәм институт етшуптәслә, айлат классәт нявремәт вәндтәты неңа йис. Рәт мўвда керләс па «Полярная звезда» образования тәхийн рәт юрн ясәң тўвман рәпитәс. Ин лўв щәта воспитателя па тьютора вәл. Тьютор – щит кашәң няврем пилә атәлта рәпитты хуят. Лўв няврема вәндтыйлды нәтл, немасыя лўв пәтәда ашкола программа, заданияйт хәншәл. Учителя урокәта ләщәтыйлды нәтл.

» Институтн вәндтыйлды пура – щит шеңк әмәщ па йм пура, хўв мәрә нумәсн хәщл. Мәнема шеңк әмәщ вәс па тыв Санкт-Петербург воша Увәс мирәт института юхәтты. Тәта мет йм айлат олдам мәнсәт. Хәнты тәм институт ма аңкем – Мария Хилидевна Салиндер етшуптәслә. Лўв 46 ол мәр нявремәт рәт юрн ясәңа

вәндтәл. Ма пиләма тәта Елена упем вәндтыләс. Лўв воспитателя йис. Ин мўң худыева и тәхийн рәпитлўв. Ащем ищи нявремәт вәндтәты хәя вәс – Дмитрий Накович Салиндер. Лўв пухәт войхўл велпәсләты па вўды тайты верәта вәндтәс, ләлн айлат хуятәт рәт мўвела керләтәл пурайн ши верәт тәты ат хошсәт, – лупл Татьяна Желкайдарава.

Татьяна Дмитриевна ясәт щирн, А.И. Герцен нәмпи университетн па Увәс мирәт институтн айлат хуятәт шеңк йма вәндтәлыйт, лыв нумсәң па тәс рәпитты хуятәта йиләт. Ямал мўвн Тазовской районән тәта вәндтылум хуятәт ашколайт хущи, кәщә ёххотәтн па культура тәхетн рәпитләт. Татьяна Дмитриевна путәртәл:

» Ма пәтема вән амәт, тәм ол вән пухем Увәс мирәт институтн вәндтыйлды нумса юхтәс. Лўв Санкт-Петербург вошн сема питәс, ащел шәңәт хәнты ищи тәта вәндтыләс. Ащел Чукотка мўв эвәлт вәл. Мудхатл вәндтәты хуятәт мәнема путәртсәт, хути лўвел тәта шеңк лавәлләт. Мәта ясәң вәндтәты щира пирийл, чукотской муй па юрн ясәң, мосәң, ипуляң кәт ясәң вәндтәл, лўв ат нәмәсл. Ма ищи ләңхалум еллы магистратура тәхийн тәта вәндтыйлды.

Ма Т. Желкайдарава иньщәссем, муйсәр ясәт лўв ләңхал лупты ин

Т.Д. Желкайдарава хиләл пилә. Н. Вах верум хур

тәмхәтл вәндтыйлды па йилуп олн тыв юхәтты айлат хуятәта. Лўв юхды лупәс:

» Ма ләңхалум лупты, ләлн айлат ёх ал пәлсәт вән воша вәндтыйлды мәнты. Вәлупсәл хўват сыр-сыр лавәрт суртәт тывләт, щит иса пурайн тўңширәңа ләщәтты рәхл. Увәс мирәт институтн тәс па апрәң хуятәт рәпитләт, лыв иса пурайн айлат ёха нәтләт, нәмәлт пурайн атум ясәң аң лупләт. Ма айлат пураёмн, хән тәта вәндтыйлдсум, пухем сема питәс, академический отпуск аң вўйлясум. Иса ма пиләма вәндтыйлды хуятдамн, рәтдамн муй вәндтәты ёхлўвн нәтсыюм, щимәщ ма атәлт хән. Щит әнтә тәп мўң увәс мир хуятлўв. Мўң ши пурайн «Парк Победы» метро

пўңәлн студенческий городок хущи вәсўв. Щәта арсыр мирәт айлат хуятәт вәсәт, иса кўтэвн нәтәссыв. А.И. Герцен нәмпи университетн па Увәс мирәт институтн вәндтыйлды хуятәт тәс рәпата верәт ёша павәтләт па ши юпийн арсыр тәхетн рәпитты па вән кәщә хуятәта йиты веритләт.

Щимәщ хуят увәс мирәт кўтн ар вәл, хуйтат тәм институтн вәндтыйлдсәт па ёхәт ашколайт хущи рәпитты питсәт. Щәлта лыв нявремәл, хилыла тыв вәндтыйлды юхәтсәт па ищи ашколайта рәпитты мәнсәт. Щиты нявремәт вәндтәты ёх династияйт тывсәт.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Мегион вошн вэйт дор тылдьщ 22-мит хэйтл эвэлт 24-мит хэйтл вўша «Хэйтлдь» нэмуп Х-мит ээктупсы вэс. Кашэң ол тэм ээктупсы «Экоцентр» тэхи эх лэщэйтлэйт. Лывела «Торум Маа», «Мўв-авэт па Хэнтнехэ» музейэң па «Дворец искусств» тэхетн рэпитты хуятэ нэтлэйт. Тэм мирхот верты пэта округ кэща грант мухты вух эша павэйтсэйт. Щэйт па Югра дума депутатэң Еремей Айпин, Татьяна Гоголева, Тюменской областной дума депутат Анатолий Чепайкин, округ мир творчества хот па «Нэйтхэс» («Соболь») тэхэңэң эх вухн нэтсэйт.

«Хэйтлдь» нэмуп Х-мит ээктупсы

Тэм ээктупсийн арсыр верэйт вэсэйт. «Югра – диалог поколений» мирхот Югра хуща «Йис верэйт нэмман тайты ола» поступсы верум щира па Мегион вош 45 ола йовмал пэта верэйтсэйт. Щимэщ ванлтупсэйт вэсэйт: «Многовековая Югра. Начало» – щит «Мўв-авэт па Хэнтнехэ» музей эвэлт тўвум пурмэсэйт; «Художник из Лохтоткурта. Знакомый и неизвестный» – щит «Торум Маа» музей эвэлт тыв тэсы; карты щўңкэйт мухты виртуальной тур верэйтсэйт, «Югра» музейно-этнографической па экологической парк ванлтэсы, щит па «Хоттел эх» национальной проект мухты верса; Казамкин эх вант кэрт олаңэң мойң эх елпийн вэна йовум ики

П.Я. Айваседа путэрт тайс; щэйт па Ю. Вэлла пэта пэмэтит сохэл верса – лўв эрэлн Казамкин эх вант кэрт музей щира верса; сэрханл мирев пўпи хот верэйтсэйт па па арсыр утэйт вэсэйт.

Тэмэщ верэйт верты пэта тыв 90 мултас хэнтнехэ юхтэйтлэсэйт, щит учэной щира вэлты эх, культура щира рэпитты хуятэйт, сырсыр увэс мирев тайты кэща эх, ванлтэйтлэйт айлат эх па увэс мир хэнтнехуэйтлэйт. Эмэң хэйтлэйт тэм верэйт вантты 1000 мултас хэнтнехэ юхтэйтлэсэйт.

Ээктупсы пўншумн Мегион вош ух тэты кэща Алексей Петриченко йм вўща ясэң мир эщэлт путэртэсэйт:

» «Хэйтлдь» эмэңхэйтлэйт кашэң ола вера ар хуят тыв

ээктэйт, щит учэной щира вэлты мирев, музей хуща рэпитты эх, увэс мирев пэла рэпитты хэнтнехэйт па ар хуятэйт. Тэта йм пищ вэл кашэң хэнтнехэ лўв верты верла ванлтэйт, щэйт па Сэрханл мирев йис вэлупсы па нюхсэң юрнлўв йис вэлупсы уша верты. Щит пэта музей-кэрта йэңхты па мултэ йис верэйт ванлтэйтлэйт пищ вэл. «Хэйтлдь» нэмуп вэйт-тантупсы щит пэта верла, щит пэта лэщэйтлэйт, лэйт йис верэйт эң юремэйт: арэйт, монэщэйт, йис путрэйт нух хэнтэйт пэта; йис пурмэсэйт йис щира верты пэта. Тэм олаңн наука щирн вера ар вер ээктэсэйт, щит шеңк мосты рэпата.

Йм вўща ясэң Югра депутат, округ шуши мирэйт Ассамблея хуща вэлты

хэнтнехэ Татьяна Гоголева тайс. Лўв щирэлн, тэм ээктупсы тывум хэйтл эвэлт тэм хэйтлэйт ванта – щит иса мира кэлты, иса мира мосты йм вер:

» Ма йм вўща ясэң тэсум ма пилема рэпитты эхлэйт эвэлт, щит Еремей Данилович Айпин, Тюменской область депутат Надежда Геннадьевна Алексеева, округ шуши мирэйт Ассамблея хуща кэщавэлты хэ Иван Андреевич Тарханов. Руслана Богдановна Галив па лўв пилэла рэпитты эх тэмхэйтлэйт верты ээктупсы яңмит пўш версэйт. Дума хуща, округ шуши мирэйт Ассамблея хуща вэлты хуятэйт нына-на йм вўща ясэң, йм нумэс китлэйт. Тэта йис эхлэйт йис верэйт, йис эхлэйт йис ясэңт шавиман вана тэйтлэйт.

Л.А. Алфёрова вўща ясэң лупл

П.Я. Айваседа Ю. Вэлла олаңэң путэртэйтлэйт

Тата мўңева яма кәл, муй мурт нын хәнтэт пәда сә-мәңа вәлләты, муй мурт нын мўвев пәда сәмәңа вәлләты. Мўң вәлэв, тәм әктупсийн мўң па аршәк йис вер уша верлүв, тәм әктупсийн мўң хәннәхәйт пәда па сәмәңашәк вант-ты питлүв.

Увәс мирәт вәлупсы лавәлты нә Людмила Алфёрова лупәс:

» Мәнәма вера әмәш тәм әктупсыя тыв юхәт-ты, тәм вулаң Мегион воша, «Хәтлде» немуп вәйтәнтупсыя. «Хәтлде» әктупсы – щит Мегион вош уша верты әктупсы, мўң нәмлэв, муй вўрн тәмәш әктупсы олаң тывәс, мўң нәмлэв, муй вўрн тәм әктупсы елды верты питса, па ма нәмәслум, елды мўң иши вантты пит-лүв, муй вўрн верәт ел-ды яма мәнләт. Вән рўш вошн вәдман Экоцентр ар ол мәр лүв мухәләя ар научной мир, ар Увәс мир әктәс, щит иса йис верәт вәты әх. Тата йис верәт, йис нумсәт вера ва-на тайлайт, тата Увәс мир ясәт тәм мўв йис верәт пәда керлүман вәлләт.

Әктупсы пўншум хәтлән «Мўв-авәт па Хәннәхә» музей ванлтупсы верәс, щит «Многовековая Югра. Начало» немпи вер, щәлта па мўв илпийн вәйтум, тәм мўвн йисн вәлүм войт лүв шәпәт ванлтәсәт. Щит мўв омсум йисн вәлүм мўв хорәт па пўнәң нюл оңтуп войт. Щәлта па карты щўңкәт мухты «Югра» музейно-этнографической па эко-логической парк ванлтәсы.

Мирхотн учёной мир арсыр верәт олаңән пу-тәртсәт, щит кўтн ясаң ма-нәс шәкәң верәт олаңән па муй вўрн Увәс мирев йис верәт тәмхәтл вәлупсы вўша тәты.

Әхәт вәйтәнтупсы хәт-ләт «Югра» музейно-этнографической па эко-логической парк хуша вәсәт, мәта ут нуви йиңкуп лор хонәңән верман вәл. Тата арсыр вәнләтәты хәрәт вәсәт, щит Увәс мирев йис щира рәпитты верәт, йис щира верты пурмәсәт (пўнәң сухәт, нюкет, тунты). Щит шуши мирев пурмәсәт йис щирн верты хуятәт па «Многовековая Югра. Начало» ванлтупсы верум әх («Церах щира хәншты вер» (щит йис әх воск эвәлт верум утәт); «Холуп сәвты вер»; «Ләхәр сәвты вер»; «Вәрт ики дәматта» интерактивной хәр вәс па арсыр пищәт вәсәт.

Вәйтәнтупсы хуша Сәр-ханл әхлүв пўпи хот вәс. Сәрханл әхлүв кўтн мет арәң хә – щит Данила Николаевич Покачев. Щәлта па лүвәла пўпи хот верты Андрей Нико-лаевич Ачимов, Михаил Сергеевич Кечимов па па хә хуятәт нәтсәт. Лупты мосл, Сәрханл әхлүв пўпи хот арәт рўш ясаңа худна ән тулмаштәсайт, ариюм арәт худыева ән хәншсайт. Щит пәта дыв «Реестр этнокультурного достояния Югры» хуша ән хәншсыйт, Увәс хәнтылүв пўпи хот па вухаль әхлүв пўпи хот щәта вәлләңән. Щит пәта тата мосл пўпи хот иса пўш верты па ариюм арәт карты щўңкәта хәншты па рўш ясаңа тулмаштәты. Щи юпийн тәп уша йил, муй вўрн тәм әхлүв пўпи хот елды тәты, елды шавиман тайты рәхл.

Пўпи хот мәнумн хур хәншты әх па тата вәсәт, дыв хәнтәт хура хәншсәт. Дыв әктупсәл нем тайс «Река и Время: этюды северной природы», щит Иван Демьяненко (Ниже-невартовск) ләщәтәс, лүв хурәт хәншты әх Югра кәща премия еша павтум мет олаң хәя вәл. Щи ву-

Д.Н. Покачев арийл. П. Молданов верум хурәт

Вертугәң әх йис верәт верләт

хәң мойлупсы Геннадий Райшев нем тайл.

«Экоцентр» тәхи кәща ими Руслана Галив пу-тәртәс:

» Мўң тата арсыр верәт верлүв. Тәм ол тыв хур хәншты айлат әх юхәтсәт. Йис пурмәсәт хура хәншты пәта тыв хәнтәт юхәтсәт. Ма щиремн, щит кәтсыр вәлупсы яха хойты тәхи, и щирн – щит йис верәт, кимәт щирн па тәм йисн хур хәншты пищәт. Хур хәншты айлат мирев хән-тәт пәда вантман нумәсн юхәтлайт, муй вўрн щит йис верәт хәншты па хурәтн хәщуптәты. Тата хути

йис путрәт, йис пўпи хот, йис пурмәсәт, щитәт дыв тәмхәтл нумәсн, тәмхәтл пищәтн нәпека хәншләл. Щи юпийн па арсыр мирн вантты питлайт па щит мир уша верләл хәнты нум-сәт, хәнты вәлупсы, хәнты верәт.

«Хәтлде» немуп вәй-тантупсы елды мәнты пайды пәнт, пайлы әш ат тайл, па тәм верәт лә-щәтум әхлүв тәлаңа, яма ат вәлләт, иса верләл яма ат мәнләт.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Кашаң хәннэхә пәта аңкие – щит мет мосты па мет сәмәң хуятые. 19 ол юхды пела ма мосты аңкиём хұв пәнта шәшмәс.... Щит вера вән шәк....Нумсәң хәтл вұраңан па нявремәт вәнлтаты ёх ёмәңхәтл елпийн ма аңкиём Евгения Григорьевна Новьюхова олұңан путәр тәты лұңхалум. Вантэ, лұв ар ол мәр Тэк ашколайн нявремәт вәнлтуман вәс.

▲ Е.Г. Новьюхова

Аңкиём 1958-мит ол вәйт дор тылащ 28-мит хәтлән Лорвош район Послов картан ар нявремәң вой-хұл вел-пәсләты хоттел ёх хуши сема питәс. Аңкел (ма аң-каңкем) – Анастасия Алексеевна Новьюхова Ващ дор эвәлт, ащел – Григорий Семёнович, Шульгин рәт ёх эвәлт вәс.

Аңкиём айлат пура па ашкола олдал Тэк кәртән мәнсәт. Щи пурайн нивәл класс вәнты вәнлтәсийт. Мосл лупты, аңкиём па айлат эвет-пухәт иты мет олән рұщ щирн «выпускника» вәсәт. Ашколайн лұв яма па тәса вәнлтыләс. Щит пәта Тәкәң ашкола кәща (щи пурайн Диамид Андреевич Ярлин вәс) имухты щи олұңан уша верәс па лұңхәс, дәлн аңкем елды Пулңавәт вош педучилищайн нявремәт вәнлтаты неңа ат вәнлтыләс.

Аңкем ясәт щирн, щит вера әмәщ пура вәс. Ай кәртәт эвәлт юхтум айлат ёх күтәлн ләхсәңа, ийха нәтәсман вәсәт. Ин вәнты итәх пурайн аңкиём пида сыры оләтн вәнлтылум хуятәт эвәлт лұв олңелн

Нявремәт вәнлтум не

▲ Е.Г. Новьюхова вәнлтум нявремәдәл пида

хошум ясәт хәлдум... Сәмема нюр ям па хошум....

Пулңавәт педучилища етшумтумал юпийн аңкиём Сұмәтвош район Шайтанка кәрт ашколая рәпитты китсы. Щәлдта нәлкәм ол Хулимсунт кәртән нявремәт вәнлтуман вәс. Әхәт па хәскем ол Тэк ашколайн рәпитәс.

Вәлупсы щиты тывәс, хуты аңкиёмн ма оләңмит классәтн вәнлтәсыюм. Мұң классәв мет ләхсәң, нумсәң, әращты па па верн иса мет апрәң вәс. Евгения Григорьевна Новьюхова мет олән вәнлтаты нявремәт – щит ма пиләма вәнлтылум эвет-пухәт: Ваня Броваренко, Вася Туев, Дима Слепцов, Вәля Гындышева, Люба Милыхова, Лиана Новьюхова, Алена Отшамова, Люба Яврова па па хуятәт. Тәх пурайн мұң ийха Тәкн вәйтантайллұв, аңкиём хуца шәкәң тәхия яңхлұв па аня лыптәт пунлұв...

Ма яма нәмләм, хутыса аңкем урокәт мұңева тәс. Ипұша щитама, тәса па әмща ясәң тәс. Увты лұв кұш аң хошәс, тәп кашәң няврем сыйлы, яма хәләнтман урокн омсәс.

Аңкетә-ащета мирхот пурайн немхәнты лұв аң лупәс, тәм нумсәң муй утшам няврем, яма муй атма вәнлтыйлды эви-пук. Тәп вәйтантаупсы сухнум юпийн айлтыева щи аңкетәщет пида путәртәс.

Евгения Григорьевна вера нявләк, сәмәң, шәк-пак, ипұша мулды вер олұңан нәмәсты па верты имия вәс. Андрюша хилыел сема питмалн лұв иса сәмл дыпел сорни пухиела мәслә. Хилыел шәңк мосман тәйсәлә. Вантэ, ма пәтема аңкиём нуви Тәрумн вәс...

Аңкиём хурасәң неңа вәс па иса хурамәң утәт лұведа әмща вәсәт. Лұв хурамәң ләмәтты сухәт ләмтыләс. Арсыр анялып-

тәт мосман тәйс, щит пәта юлн ишнет иса елпәң па аняйт вәсәт. Ләтутәт лұв әнтә тәп елпәңа, ищиты хурамәңа па елпәңа ләщәтәс. Ванттыин, нюр ёмәңхәтләң пәсан, тәп щит әл хәтл күтуп ләтут. Аңкем итәх ям па тәс щирәт-верәт интәм ма вәлупсемн па тәлдам...

2006-мит олн вотас тылащ 6-мит хәтлән ешәк мосты аңкиём веккәши хұв пәнта мәнәс... Щи шәк вер ма сәмеин интәм вәнты вәл.

Вәлупсийн аңкиём мир пела шәңк сәмәңа вәс. Лыкащты аң хошәс, лыкәң вер немхуята аң тәс. 19 ол кұш мәнәс, тәп интәм хәтл вәнты аңкиём олұңан ям па хошум ясәт хәлдум. Вантэ, лұв мет сәмәң па нявләк нявремәт вәнлтаты хуята вәс.

Путәр хәншәс:
Ирина Пословская

Вах хантэт вэлупсыя керлэсум...

Щиты лупас Нижневартонск вошан «Тор-Най» тэхийн ариты ими Тамара Михайловна Билязе. Лүв пилэда «Хатдые» фестиваль пурайн вэйтантайлдсум. Щит кашан лүн Мегион вош пүнәлн «Югра» немпи рүтыщаты тэхийн лэщатды.

Ащел, щирн лүв ханты Сигильетов рэт эвәлт йил, щиты путрәл олңитсәлэ:

» Ма ханты-рүщ щемьяйн ай кер тылщ 6-мит хатлән 1952-мит олн Ларьяковской (интәм Нижневартонской) район Корлики картән нуви тәрума юхәтсум. Ащем – Михаил Семёнович Сигильетов Ларьяк картән сема питәс, непекән ханты хәя вәс. Ёмвошн партийной ашкола етшуптумал юпийн Корлики картән сельсовет хот кәщяя рәпитәс. Аңкем – рүщ ими Галина Семёновна Поспелова, Тюменской район эвәлт, лүв тәп 4 класс етшуптәс. Аңкел-ащел такды хәщмалн Ларьяк картә хул велләсәлты тәхия рәпитты китсы. Тәта ащем пида вәтаңа йисәңн, айлат кәтәңн мой версәңн. Щәлта мүн щемьяевн вет няврем сема питәс.

Аңкем хәтл мәр ай нявремәт тайты хотн нянечкая, щәлта щәта пүт кавәртты неңа па кәщяя рәпитәс. Әмәщ, ащем эвәлт аңкем ханты ясәңа вәндәс, юлн итәх пурайн рәт щирн путәртсүв. Владимир па Виталий ащәңәлдам худна ханты щирн путәртләнән. Ма уш тайлдум, муй оләнән

дыв путәртләт, тәп лупты ән веритлдум.

Корлики картән Тамара ашколая мәнәс, щипурайн щәта тәп нәл класс вәс, щирн елды вәндтылты пәта Сигильетов щемья Ларьяк картә касләс. Елды Ёмвош национальной педагогической училищайн воспитателя вәндтыләс. Рәт Ларьяк картәда керләс, тәта ләпәт ол ай нявремәт пида рәпитәс. Икәңа йис, щәлта икел әнтәма йис. Щипюпийн Тамара Михайловна Ёмвоша вәлты мәнәс. Тәта «Торум Маа» катра пурмәсәт лавәлты хотн рәпитәс. Щипурайн лүв Ёмвошәң ех па мойн мир пәта «Мүн Увәс мүнв вәлдүв» немпи немасыя юнтупсы лэщәтәс. Щит эвәлт дыв округ шуши мир йис вәлупсы оләнән уша версәт.

Әхат Т.М. Билязе Нижневартонск воша касләс. Заочно щирн Шадринской педагогической институт етшуптәс. Сырыя хәтл мәр ай нявремәт тайты хотн рәпитәс, тәта «Рәт мүн» немпи ай музей лэщәтәс. Эвета-пүхәта ханты мир, дыв вәлупсәл, верләл оләнән айт тәс.

ВЭЯТН ЩИ ОЛҰҢАН

«Тор-Най» ариты тәхи 2001-мит олн Нижневартонск вошн тывәс. Кәщә неңа Инна Антонова щит верты Калиных, Хохлянкинәт, Савинәт, Тюлькановәт, Роговәт па Ахтинәт ханты па вухәл ех нәтсәт. 2008-мит олн Москва хон вошн Кремлёвской дворец хуца тәм тәхи вермәл пәта кәщә не немасыя вән премия холумтәс.

Т.М. Билязе садик нявремәт пида

Елды Москва хон вошн дефектолога вәндтыләс па 13 ол немасыя тәхийн мәшәң нявремәт тәса путәртты вәндтәс. Ийха лүнәтты ки, Тамара Михайловна 45 ол рәпитәс. Ин хүнв рүтыщәл.

Имудтыйн лүв «Тор-Най» ариты тәхи не Инна Антонова пида вәтаңа йис, лүв щив ариты вохсы. Тамара Михайловна амтәңа щив мәнәс, лүвәда әмәщ вәс йилпа ханты вәлупсыя керәтты, рәт ясәңәлн арәт вәндтәты па ариты. Щәта дыв ханты мир вәлупсы вәндтәты щира ай музей версәт. Лыв Нижневартонск вошн хәтл мәр ай нявремәт тайты хотәта, ашколайта, район хуваатыйн ариман йңхләт. Щипумпи арсыр фестивалытн Вах ханты ясәңәлн арәт ариләт. «Хатдые» фестивалын «Тор-Най» имет арисәт па ханты пурмәсәт верты вәндтылсәт.

хәев Владимир Мазин ашколайн ма пиләма вәндтыләс. Хүнв Мордовия мүн вудаң Саранск вошн вәл па рәпитл. Итәх пурайн мүн лүвәл арсыр әмәңхәтләта вохантләв, лүв амтәңа юхтыйл. Мүн ищи лүв стихләл мир елпийн лүнәтләлүв, – Тамара Михайловна лупәс.

Лүв ясәңәл щирн, «Тор-Най» ариты тәхия айлат ех ищи юхтыйлләт, дыв вән иметн рәт щирн ариты вәндтәлйит.

Тамара Михайловна лупәс, лүв хәлум няврем Павел, Николай па Анастасия тайл. Лыв худыева вәна йисәт, Нижневартонск вошн вәлдәт па рәпитләт.

» Нявремәд па хилыдам вәләт, хути дыв ханты мир эвәлт. Ин хилыдам еша ханты ясәңа вәндтәлдам, – Т.М. Билязе юхи хәщум артән путәртәс.

Путәр хәншәс:

Людмила Гурьева

» Лүнтарәт хәншты

Арҥт хҥншты не пида вҥйтантупсы вҥс

Я.С. Сажина

Вҥйтантупсыйн вҥлҥм хҥннехуятҥ. В. Енов верҥм хурҥҥн

Вҥйт лор тылҥш 20-мит хҥтҥлн Ёмвош Научно-библиотечной центр тҥхийн вошҥ хҥннехуятҥ Коми мҥв Сыктывкар вош эвҥлт юхтум арҥт хҥншты не Яна Сажина пида вҥйтантыйлсҥт па рҥт ясҥ тҥты вер олҥҥн лупсҥт.

Сырыя ийха ҥктҥшум хҥннехуятҥ елпийн Яна Степановна ям вҥща ясҥ тҥс па тҥмиты пугҥртҥс:

>> Мет олҥ пҥш 2013-мит олн Ёмвошн вҥсум. Тҥм хҥтҥ кимит пҥш нын хушана юхҥтсум. Ши киньша ши вҥш эвҥлт 12-кем ол мҥнҥс па нын вошн мет ҥмща, вҥна па хурамҥна ийс. Тҥм вҥйтантупсыя ма пилема тҥм хҥтҥлн ийсҥна-нҥптҥна ювум хҥннехуятҥ юхҥтсҥт, шит Мария Волдина, Диана Герасимова, Еремей Айпин, Александр Константинов па Татьяна Гоголева. Шеҥк ям, шимҥш вҥн хуятҥт пида нын кашҥ пҥш и нумҥсн па и хурасуп верҥрт тҥнширҥна па тҥса лҥшҥтлҥты. Ма Сыктывкар вҥн вошн айтҥлн вҥсум па ҥнумсум па ишиты ай пура вҥш эвҥлт шатшҥшҥм икийн удорской диалект ширн коми ёхлҥм ясҥна

вҥндтҥсыюм. Ши пҥта рҥт ясҥм па пугҥрупсҥм ин тҥмхҥтл вҥнты шеҥк тҥса па ямсыева тҥйдем. Мосҥн, ши верҥт унтасн ма мирҥм ясҥҥн сыр-сыр арҥт ин непека хҥншлҥм па арсыр финно-угорской муй рҥш хҥннехуятҥ кҥтҥтн арилҥм. Тҥмхҥтл ар тҥхетн хуятҥт луплҥт, айлат ёх вҥн хуятлҥлҥн па хҥлҥнтлҥт. Шит пҥта, мҥтты ки, айлтыева па айн-айн рҥт ясҥев, пугҥрлҥв муй культура ширлҥв хулыева юремҥтыя питсҥлҥв. Ма ширҥмн, мҥта хҥннехҥ иса шеҥк лҥнхал, шит ишипа лҥв рҥт ясҥлҥл па культура верлҥл ҥн па юремҥл, еллы шитҥт вҥлты-холты ширҥтн тҥнширҥна тҥл. Мҥн, айлат хҥйт-неҥҥт, па вҥлупсы хҥватн рҥт ясҥев муй культураев еллы тҥйтыя пиллҥв!

Еллы Яна Сажина пугҥртҥс, 2015-мит олн

Алла Иштимирова-Посохова пида вҥйтантҥс, лҥв хҥншум непекал кҥтн «Загляни в свою ладонь!» лҥнтар уша верҥс. Ёхҥт ши неҥл лҥнтар сҥран ясҥна тҥса тулмаштҥслҥ па хурамҥна ара лҥшҥтсҥлҥ. Иши ол пураитн Югра мҥвевн вҥлтыя Ас-угорской айлҥт хҥннехуятҥ пида лҥв вҥйтантыйлсҥт па рҥт ясҥ муй культура еллы тҥты ширҥт олҥҥн лыв пилҥла пугҥртҥс. «Тҥмхҥтл ҥнумты пухҥт па эвет иса немҥлт киникайт ҥн па лҥнҥтлҥт, шит пҥта мҥнева мулты ширҥтн па кҥш арҥт унтасн мҥн рҥт ясҥлҥл па культура верлҥв ишипа еллы тҥтыя мосл», – шиты коми мҥв арҥт ариты не ийха мирхота ҥктҥшум хҥннехуятҥ елпийн пугҥртҥс.

Мет юхи хҥшум пурайн тҥм мирхотн Яна Сажина «Коми войтыр» тҥхи эвҥлт

хҥнты поэт неҥа Мария Волдина, учҥной вухаль неҥа Диана Герасимова, округев Дума хот депутата па киникайт хҥншты хуята Еремей Айпина, Югра мҥвев ийсҥн-нҥптҥн ёх тҥхи кҥща хҥя Александра Константинов па шуши мирҥт ассамблея тҥхи депутат неҥа Татьяна Гоголева мевл посҥт мойлҥс.

Ши хҥннехуятҥ, вантҥ, «Коми войтыр» тҥхи кҥшайт ясҥҥт ширн, лыв рҥта-шира лҥнҥтҥсты мирлҥл пҥта арсыр мосты рҥпата верҥттҥса вҥлупсы хҥватн лҥшҥтлҥт. Лыв унтасҥлн округ мҥвевн иилуп поступсҥт тҥм кҥтҥн верлҥйт, лҥлн хҥнтҥт, вухалыт па юрнҥт еллы яма ат вҥсҥт.

Пугҥр хҥншҥс:
Владимир Енов

Евдокия Даниловна Каксина (Тарлина) 1968-мит олн вӱды тайты кертӑн Данил Николаевич па Дарья Григорьевна Тарлинӑн хуца сема питӑс. Лӱв Нуви сӑнхум вош филиалн Ас-угорской институт хуца рӑпитл. Там хӑнты не «Мастер фольклора коренных малочисленных народов Севера в Югре» нем тайл.

Хӑнты нумӑсн вӑлты ими

Евдокия Даниловна – хӑнты нумӑсн вӑлты ими, хӑнты ясӑиел сӑм дыпийн тайлӑлэ, хӑнты ясӑнӑн арӑн путрӑт хӑншӑл, йис хӑнты арӑт, путрӑт, моньшӑт непека пунман рӑпитл, наука щира 30-кем статья хӑншман тайл.

Е. Каксина там лӱнӑн округев пӱпи якты ӑшко-лайн нявремӑтпа айлатӑх пида вӑйтантилӑс. Щӑта лӱв ӑхещӑлт пӱпи хотарӑт олӑнӑн путӑртӑс, «Нух килтӑты ар» па «Илвӑлтӑты ар» олӑнӑн. Щи кӱтн мӱн айкелӑт ӑкӑтты хӑев пида вӑйтантилӑс па лӱв верлӑл олӑнӑн путӑртӑс. Лӱв лупӑс:

» Ма сема питсум вӱдең тащ кертӑн, ӑнкем-ащем щирн тащн рӑпитсӑнӑн. Лыв Лор вош пела 9-мит бригадин вӑсӑт. Ма Йиңки лор питӑрн сӱсн лыпӑт хойты тылӑщн сема питсум. Ветмит няврема вӑсум. Ма идлемн Ваня апщем сема питум юпийн ма щатьщащӑлама мӑсыюм. Лын атӑлт кертӑн вӑсӑн. Щӑта ма щи ӑнумсум, ӑшкола вӑнты вӑсум.

Евдокия Вӱтвош ӑшко-лайн вӑнлтылӑс, щӑлта па Касум интернӑтн вӑс. Ӕшколайн лӱв щикӱш яма вӑнлтылӑс, имухты еллы вӑнлтылты ӑн мӑнӑс. Лӱв путӑртӑс:

» Щирн ӑн мӑнум верем – щит ӑнкем-ащем китумтак вера мӑшитсӑнӑн, мосӑн, па вера тӑхратлятем пӑта, алпа, ар верӑт пӑта. Вухсар воша рӑпитты мӑнсум. Ащия тӑюм утем

ма ӑшколаӑм етшумем юпийн иса ма пелама щилупл: «Ай эви института, ай эви института». Ма па луплум, муй пӑта шив мӑнлум. Щирн лӱв нумсӑл вера вевтама вӑс: «Муя ӑн мӑнсӑн, хӑнты мӑна, мӑна вӑнлтыла. Нӑцена непекаӑн рӑпатайн рӑпитты мосл, ясцев еллы тӱве!

Ӕхӑт ащия тӑюм утл ӑнтӑма ювум юпийн Евдокия вӑнлтылты мӑнты нумӑсн щи юхӑтса, щиты Югорской университета мӑнӑс па щӑта филологической факультетн вӑнлтылӑс. Вӑнлтылмал юпийн Ас-угорской института рӑпитты вӱсы. Щӑта рӑпитум мӑрӑлн хӑнты мир пида иса пӱш вӑйтантилмӑн вӑс. Арӑт, моньшӑт непека хӑншман Тӑрумлор воша, Вӱтвоша ар пӱш янӑхӑс. Щи кӱтн щӑта мир фронтальной диктантӑт хӑншты хушйилсӑлэ.

» Щӑлта па апщия тӑюм утем Александр Данилович Тарлин пида 2005-мит олн вӑн кер тылӑщн путремӑсмӑн пӱпи як хот лӱв хотӑлн верты. Лӱв хӑлум пӱпи имухты тӑтылӑс, щӑлта щи ут пӑта Ӕмвош эвӑлт вухӑтн нӑтса па щирн Вӱтвошн лӱв хотӑлн пӱпи хот верӑнтсӱв, – путӑртӑл Евдокия Даниловна.

ЩИ пӱпи хот арӑт лӱв иса нух хӑншсӑлэ, муй кема пӑкӑс, щиты щи хӑншсӑлэ, щитлӑл непека айлтыева вӑнлтылмӑн пунсӑлэ, Ӕхӑт па рӱш ясӑна тулмаштӑты питлӑлэ.

Т.А. Молданова па Е.Д. Каксина. П. Молданов верум хур

Ар путӑр па ар хӑнты арӑт лӱв Екатерина Кирилловна Тоголмазова эвӑлт хӑншилӑс, щитлӑл хулиева похла ӑкӑтсӑллэ, киникая версӑллэ, «Ӕхӑт юхан арӑн ими» киника етӑс. Щӑта арсыр путрӑт, моньшӑт путрӑт, арӑтхулие-ва шив ӑкумман вӑлӑт. Щи юпийн па Евдокия Даниловна хӑнты мирев пӑлтап путрӑт ӑктӑс, ищи «Невероятные истории из жизни казымских хантов» киникая версӑллэ. Щи юпийн па моньшӑт, путрӑт ӑктӑс, «Ай вой икийе па щӑщел ими», «Ай лаңки олӑнӑн хӑнты ӑх моньшӑт» киникайӑн етсӑнӑн.

Е. Каксина мет вана тайты верл – щитрӑтӑхлӑл арӑт непека пунты.

» Ин ащем ариюм арӑт па Тимка акем ариюм арӑт Ева Шмидт фонд эвӑлт непека пунсӑлам, ищи сборника ӑкӑтлӑлам, хулна ӑн етсӑт. Щатьщащем арӑт ищи тайлум. Алексей Михайлович Сенгеповӑн

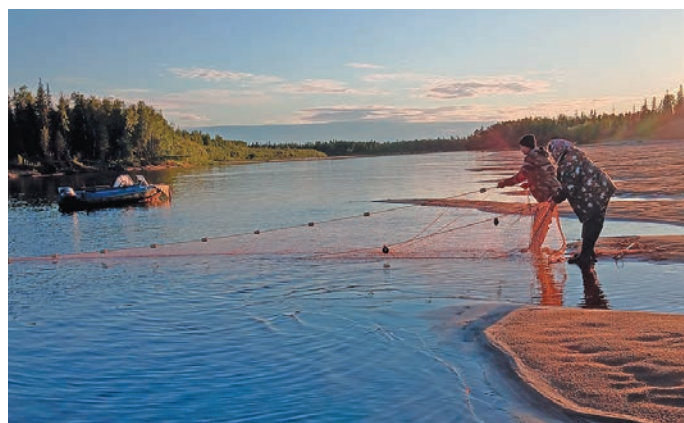
хӑншийлсыйт. Лӱв мӱн хущева юхтылӑс, щирн ма ай вӑсум, уллотн улсум. Щи арӑт хӑлӑнтмемн ӑнкем иньшӑссум щит хуй холлӑл, лӱв лупӑс, нӑн холлӑлӑн. Щатьщащем арийл, ма па холлӑлум, щӑта ма тӱр сӑем ищи хӑшӑс. Вӑнлтылмемн Ӕмвошн Алексей Михайлович Сенгепов юхтылӑс, щирн лӱв пирӑш вӑс, лӱв пилӑла путӑртсумн, лӱв лупл, нӑн юхтыла ма хущема, ма щатьщащӑн арлӑл нӑцена мӑлум. Сессия юхтылмемн, лӱв пӑльница питман вӑс па щиты щи ӑн па янӑхсум. Ӕхӑт лӱв ӑнтӑма ювмал юпийн хӑншум утлӑл архива мӑсыйт, тӑх арлӑл па кассетайн хӑншман вӑлӑт. Щӑлта па арлӑл вӑйтсӑлам Ева Шмидт хуца, – лупӑл лӱв.

Мӱн Евдокия Даниловная ям ясӑн китлӱв, иса верлӑл яма ат мӑнлӑт, рӑт ӑхлӑл хӑюм арӑт непека ат питлӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Пӑтр Айев

^ Неңәт хўләт дэщәтләт

^ Игишевәт хоттәл ех хўл велпәсләт

Касум вошн хўл велпәсләты олаңһән

Тәм лўңһән Касум вошн кәт тыләщ мәркем Касум юһанһән хўл мәнәс. Хўл еша павәттү пәта ар рәпиттү мосл. Атл-хәтл хўл велпәсләты касум ех холупн рыпакләләт. Ям ши, Касум вошн хўл вўты тәхи пўншы.

Кашәң ол шуши мирә-та па общинайта хўл велпәсләты олаңһән непеке хәншты мосл. Ас хәлтү олаңмит хәтл вўш эвәлт вәйт дор тыләщ 30-мит хәтл вәнты мәты мосл. Щит пида нем непеке па сема питум непекеңһән копия пунты мосл. Муй арат хўл велпәсләты рәхл, щит рўщ щирн «Квота». Щәлтә шуши еха нәмты мосл, еша павтум хўлдәл олаңһән ши непека нух ат хәншләт,

отчәт верты мосл, муйкем арат хўл еша павәтсәт.

Нуви сәңхум район Касум кәртән «Потум союм» немпи община рәпитл, щәта хўл вўты тәхи дэщәтман вәл. Тәм хўл вўты тәхи Анна Степановна Истомина икел пида дэщәтсәңһән. Вән потәлтәты хушап хўл потәлтәты пәта версәт. Община хуца лапәт хуят рәпитл, хот рәтләл нәтман

^ Миюм хўләт хира пунләт мўңева хўл мийләсәт. Тәм ол яма хўл мәсүв, 52-кем тонна арат китсүв, арсыр хўләт – мевтәт, сортәт, евәт, кельщет.

вәлдәт. Лын хуцана кәт бригада хўл велпәсләты хуят хўл велпәсләләт. Хўл вўты тәхет ортәсты неңәт рәпитләт, вантә, кашәң хўлые мосл арсыр тәхия пунты.

Ма Анна Степановна пида вәйтәнтүйдсум па лўв пиәләдә путәртсум.

» Хўләт тәл пурайн еңк әш хўват Тюмень воша лўв сәттәдә вер тәйты хә Вадим Камыш хущи китсәлүв. Лўңһән – машинәнтәллүв, тәм ол мўң Нягань воша рыбзавода тәслүв. Касум вошн тәм лўңһән ар хўл велпәсләты бригадайт

Кашәң хўл велпәсләты хуята хўл вўты тәхия вән вўща ясәң китлүв. Юханәтн ар хўл вәлтү питл ки, мўң вәлупсәв ямәшәк питл. Нын рәпәтайн елды тәп яма ат мәнл.

Путәр хәншәс:
Светлана Рандымова

^ Хўләт әхәт елды китләйт

Хутыса юлн па камн тэса вэлты мосл

Тынаң нявремѡт!

Тѡм елпѡң хурѡт ѡма вантаты, ясѡѡт тэса лѡңтаты па уша вераты, муй щирн камн па хот лыпийн лавлѡсман вэлты мосл.

1. Ѳн вѡты хуѡта ов пѡншты ѡн рѡхл!
(Не открывай дверь незнакомым людям!)

2. Хѡлең ѡшѡѡлѡнѡн лѡтут ал вѡѡ!
(Не бери еду грязными руками!)

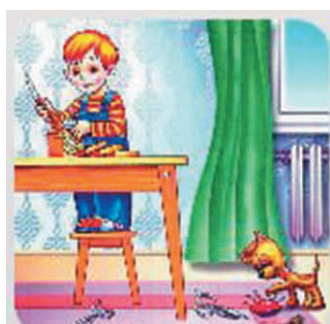
3. Ѳн вѡты хѡннехѡ пи-
ла ал па путѡрта!
(Не разговаривай с не-
знакомыми людьми!)

4. Ѳн вѡты пуртѡнѡт уң-
ла ал пуна!
(Не пробуй на вкус ле-
карства!)

5. Нуви тѡт мѡты хуша-
па лѡйт ал лукема!
(Не суй пальцы в ро-
зетку!)

6. Пѡсты пурмѡсѡт пила
ал юнта!
(Не играй с режущими
и колющими предметами!)

7. Ишни хопн ал омса!
(Не сиди на подокон-
нике!)

8. Вош хѡлуйн вѡлты
карты вѡса кѡрн ал доля!
(Не наступай на люки!)

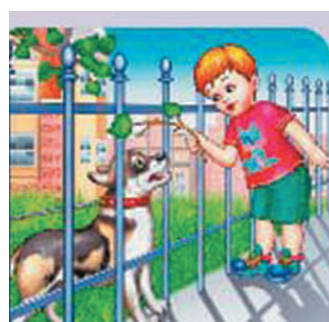
9. Хотѡт омѡсты тѡхийн
юнтты ѡн рѡхл!
(Не играй на стройке!)

10. Щѡранька пила
юнтты ѡн рѡхл!
(Не играй со спичками!)

11. Па хуѡт пурмѡса ал
кетумта!
(Не трогай чужие вещи!)

12. Ѳн вѡты ампат пѡлы
леваса ал немтѡсыла!
(Не дразни собак!)

Тѡм лопѡс лѡщѡтѡс: **Ирина Самсонова**

А.А. Вагатов

Там ар нумаса пиртас па имухты ма нумсемн ши олатн вана сохтасыюм. Шит далъ олат... Касум вўды тащат тайты колхоз хә әх хулыева долъсәт мўеве воньлты вуракәт эвәлт, вўды тащатн хәщсәт неңәт, пиршәт, ши күтн немасыя кашәң бригада хуца хәйсәйт и-кәт әр-кәпр хә хәннехә: мосәс вўды тащат тумтака тай-ты. И бригадайн хәйса Антон Александрович Вагатов. Кўш ищыки, кўш пелңа, шәңк, лўв немулт

Талта, хўвалта нётәс...

Вўрты вой велты йм Вагат,
Питы вой велты йм Вагат,
Вагат енмәлдыйлмемн,
Пухие тайидтем...

Тамәщ ар хулна ая вәлмемн хәлсум. Тамиты арийс Антон Александрович Вагатов олаңан лўв әңкел Мария Петровна.

пурайн ташл ән хәйсәлдә.
– Тәта иши далъ пура.
Лўңәтн нәрум мўвн вў-
дылўв тәтьдәлўв, пеши
омәсты лавәллўв, дывәт
енмәллўв, сўса йил – нык
йилўв, хурсащлўв па нюхи
анасы вән кәрәт Ханты-
Мансийской район Пашкин
кәрт вәнта китлўв. Шиты
иса ол-лўңта. Ши тумпи ай
колхозәта хўл талдаты па
нётсўв, вер ар вәс, олумлўв
әнт улдәслўв, – путремәл,
Антон Александрович.

– Ар няврәм хуят далъ
пәнта доляс, ма па кўш
вўтьшийдсум, тәп воен-
комат әх лупсәт, нәңена
мосл хәщты юлн, тәта па
таксәр хуят мосл.

Там ясәт хәнты хә сә-

ма мостәсәт. Лўв верәс так
нумәс: муй арат әр тайл,
хулыева рәпатая пунты,
ләдн вурак әха ат тохрәс
лўв верты рәпатаел, ләдн
муйкем лўв тарма рәпитл,
вурак щикем вевды ат
питәс. – Йина, щимәщ ну-
мәс ши тайсум, няврәмәт,
– айдтыева хоңхса шарл
нәрялман лупәс пирәщ
хәнты. – Рәпата вух па ар
китсум далъ верәта.

Далъ пәрәс... Ши ювпи
олат иши кенәт әнтәмәт
вәсәт, хулта па партса
Антон Александрович лўв
ясәңды-келды щив мәнәс
па щит верәс.

Иса хәщ нәдьяң ол вўды
тащәтн, хўл велпәсн, вәнт
вой кәншты верн, сыр-

сыр рәпатайн вәс там
хәннехә, ар кўш ишәк
ясәңан лупийлса, ар
мойлупсыйн мийдийл-
са ши мәр. Интам пир-
ща йис, пенсия вухн
государствайн сухуп-
талы, рўтьщәл.

Тәп вәл-вәл пирәщ
хә па ишимурт вәлупсы
верләл олаңан путре-
мәл, ат ай унтас лўв ве-
рәс Касум мўвн, вурак
сеңкты верн па нётәс
талта-хўвалта.

Па ол 9 майн Вудәң
Победа 40 ола йил
– щит иса советской
мир вән емәңхәтл, ши
хәтл амтәңа лавәл труд
ветеран Антон Алек-
сандрович Вагатов, тайл
и нумәс: далъ па ал ты-
вәл немхәнты, мўвиев
па мириев тумтака ат
вәлдәңан.

М. Белкина,
Сўмәтвшо район

«Ленин пәнт хўват»
газета №34 (1919) вәйт
лор тыләщ 25-мит хәтл
1984-мит ол

Иса пурайн така рәпитты не

«Ленинской путь» колхозн (Сәрханл район) Гостева Мария Михайловна иса пурайн така рәпитты не иты вәл. Лўв 25 олкем сельской хозяйствайн рәпитл. Лўв әшәт (пәнтәт) хущи вәсәт и йм верәт, и арум верәт, тәп нәмәлды пурайн лўв мосты рәпатайт әнт вущкәслә.

Мария Михайлов-
ная там мәнум ол
лавәрт вәс. Ферма хущи
еш вой-хўл лапәтты үт
әнт тәрмәл. Тәп мет ла-
вәрт вер вәс товийн, хән
вой-хўл урма йиты питәс.
Щирн Мария Михай-

ловна сәмл шәңк кәши
вәс. Лўв йма еш вой-хўләт
таймәл пәта лўвел миюм
мисләл хотыева тәлаңа
тайсәлдә. Йм вантты, хән
мисәт хулыева лавәлты
тәхия вошитсаит.

Мария Михайловна

йма рәпитман иса әха
коммунистической щира
рәпитты вер шәшәс. Лўв
мисләл арт артән пәсман
вәлдәсәт. Па хән мис пәсты
неңәт эвәлт хуят юхи ки
хәщл, лўв имухты нәтл.

Мария Михайловна там

колхозн иса мис пусты
неңәт күтн сыры тәхийн
вәлләл.

Олаң октябрь вўш
эвәлт мисәт мисхотн
тайлайт, интам иса мис
пәсты неңәт ещәлт долъ-
ләт задачайт: есум йиңк
пәсты вер ил әнт павәт-
ты. Ши вер пәта ешәщл
Мария Михайловна.

«Ленин пәнт хўват»
газета № 121 (252)
10-мит октябрь
1959 ол

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№17 (3677), 04.09.2025

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция
Главный редактор –
Алексеева Н.Г.
Телефон (3467) 33-17-52 (д.500)

Заместитель главного
редактора – Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-17-52 (д.502)

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.
Телефон (3467) 33-17-52 (д.503)

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:
ООО «Печатный Мир г. Сургут»,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393
Тираж 2166 экз.
Заказ 3689
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.